

Melita Forstnerič Hajnšek

Prelomni dogodki leta 1917 je bil naslov tridnevnega mednarodnega znanstvenega simpozija, ki so ga med 5. in 7. decembrom organizirali v amfiteatru Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Pri organizaciji so se združili Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča v Mariboru, oddelka za zgodovino mariborske in ljubljanske filozofske fakultete, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, Inštitut za novejšo zgodovino in Inštitut Nove revije.

Ob treh bistvenih dogodkih leta 1917 se je ustavil simpozij: Majniški deklaraciji, 12. soški bitki in oktobrski revoluciji. Večina referatov je obravnavala vojaško dogajanje v usodnem letu pred koncem prve svetovne vojne.

Mir brez zmage

V uvodnem predavanju je predstojnica Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC SAZU dr. **Petra Svoltjšak** utemeljevala, zakaj je bil pred stoletjem mir kljub številnim prizadevanjem (še) nemogoč. Tedaj bi se bil namreč lahko udeležil le kot "mir brez zmage", a so se vse vojskujoče strani spogledovale z možnostmi bolj ali manj popolnega vojaškega triumfa. **David Hazemali** je predstavil "krvavo pot do Brest-Litovska", dogajanje na avstrijskem severovzhodnem bojišču. Osredotočil se je zlasti na hude poraze avstro-ogrsko vojske v Galiciji v prvih vojnih mesecih. Največ pozornosti je pritegnil Hazemalijev, v sodelovanju s strokovnjaki različnih področij nastali projekt izdelave podrobnih zemljevidov vojaških operacij na območju današnjih Poljske in Ukrajine. Skupaj z dr. **Darkom Frišem** sta natančno orisala pot od odločitve ZDA za vstop v vojno do dejanskega prihoda ameriških ekspedicijskih sil v Evropo; z dr. **Matjažem Klemenčičem** pa je Hazemali predstavil poglede ameriških Slovencev na vojno dogajanje Evrope. Spremembe je v te poglede vnesel vstop Američanov v vojni vihar.

Začetek konca imperijev?

Tomaž Ivešič, diplomant mariborskega zgodovinskega oddelka, je podvomil o tezi o letu 1917 kot začetku konca imperijev. To velja za del evropskih imperijev, mnogim se je vpliv po prvi svetovni vojni še povečal. Na zunanjepolitični parket sta pozornost preusmerila vodilni strokovnjak za zgodovino habsburške monarhije

MEDNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ

Prelomnice prelomnega leta

O prelomnih dogodkih leta 1917 - Majniški deklaraciji, dvanajsti soški bitki in oktobrski revoluciji na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru

pri nas dr. **Andrej Rahten** in prodorni tržaški slovenski zgodovinar dr. **Gorazd Bajc**, ki se najbolj posveča delovanju tajnih služb. Prvi je orisal delovanje avstro-ogrsko diplomacije v času vstopanja ZDA v vojno, pri čemer ni mogel mimo znane "afere Dumba", poimenovane po takratnem habsburškem veleposlaniku v Washingtonu, medtem ko je Bajc zaoral ledino s prikazom britanskih pogledov na Majniško in Krfsko deklaracijo. Dr. **Ivan Bulič** s Katoliške univerze v Zagrebu je omogočil vpogled v leto 1917 na Hrvaškem. Dr. **Jure Gašparič** z Inštituta za novejšo zgodovino in dr. **Nataša Podgoršek** sta se osredotočila na iskanje novih političnih rešitev in novo ureditev položaja Slovencev v monarhiji.

Dr. **Darja Kerec** s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani je bila prva v vrsti tistih, ki so imeli za predmet življenje civilnega prebivalstva onkraj neposredne frontne črte. Ukvarjala se je z letom 1917 v Prekmurju. Strokovnjak za vojaško zgodovino dr. **Blaž Torkar** je natančno orisal priprave italijanske vojske na odločilno 12. soško bitko. Dr. **Božo Repe** pa je izrisal lok vpliva ruske revolucije na Slovenskem od revolucije same tako rekoč do naših dni.

Mit o "boljši naravi" yu-komunizma

Mladi raziskovalec s Teološke fakultete **Simon Malmenvall** je ob Berdjajevu in Florovskem razmišljal o religioznih idejnih temeljih za uspeh oktobrske revolucije, dr. **Bernard Nežmah** pa je učinkovito razbijal najbolj zakoreninjene mite o ruski revoluciji, med drugim tudi tistega o "boljši naravi" jugoslovanskega komunizma v primerjavi z ruskim. Literarna zgodovinarica dr. **Branislava Vičar** je predstavila pestro paleto tiskov in slovenskem jeziku v Rusiji v času revolucije. Kulturnozgodo-

vinsko zanimive so bile opazke dr. **Jurija Hadalina** z Inštituta za novejšo zgodovino o zaznamovanju spomina na oktobrsko revolucijo v socialistični Jugoslaviji. Dr. **Marko Zajc** z istega inštituta je opozoril na široko pahljačo pogledov na ruski oktober 1917 v sodobnem zgodovinsko-pisju. Dr. **Gregor Jenuš** iz Arhiva Republike Slovenije je predstavil odzive nemškega življa na slovenskem Štajerskem na Majniško deklaracijo in deklaracijsko gibanje.

Zakaj je bil mir pred stoletjem še nemogoč in druge prelomne teme usodnega leta

Vojaški zgodovinar dr. **Darja Ščavničar** je predstavil vojaške dolžnosti v luči publikacij iz zadnjih desetletij habsburške monarhije, dr. **Tomaž Kladnik**, tudi pripadnik Slovenske vojske, pa je razmišljal o odzivih slovenskega prostora na dogajanje in preobrate velike vojne. Literarna zgodovinarica dr. **Jožica Čeh Steger** je govorila o pričevanju o vojni šele nedavno "odkritega" goriškega vojaka in pisatelja Andreja Čeboklija. Cerkveni zgodovinar s Teološke fakultete dr. **Miha Šimac** je predstavil pestrost duhovne oskrbe na soškem bojišču, saj so v njej ob predstavnikih večinske katoliške verske skupnosti sodelovali še predstavniki šestih drugih verskih skupnosti. Ugledni slovenski strokovnjak za vsakdanje življenje v času velike vojne mag. **Marko Štepec** pa je nazorno orisal tegobe zaledja soške fronte v letu 1917.

O delovanju pa tudi zadregah duhovščine v goriški nadškofi-

Obarvana originalna fotografija iz prve svetovne vojne - golob miru ali golob pismonoša?
Foto: Dokumentacija simpozija

ji je bil govor v izčrpnem referatu dr. **Renata Podbersiča** s Študijskega centra za narodno spravo. Dr. **Bogdan Kolar** s Teološke fakultete je predstavil številne mirovne pobude papeža Benedikta XV. s poudarkom na najpomembnejši in najbolj znani avgustovski iz leta 1917. K ruski revoluciji se je z naslovom vrnila tudi germanistka dr. **Mira Miladinović Zalaznik**. Če je bila med predstavitvijo dnevnika generalmajorja Johanna von Maasburga iz Vipave ta revolucija še nekoliko v ozadju, je predavateljica njene učinke nazorno prikazala ob koncu referata. Dr. **Dušan Nečak** je predstavil eno največjih naravnih nesreč leta 1917 na Slovenskem, brežiški potres, dr. **Tamara Griesser Pečar** pa je raziskala odmeve Majniške deklaracije na Koroškem; zanimivo, da so deklaracijo podprli kar 104 slovenski duhovniki v deželi od sto sedmih.

Koliko Slovenije?

O številkah, povezanih z Majniško deklaracijo, je spregovorila tudi dr. **Vlasta Stavbar** iz Univerzitetne knjižnice Maribor. Njeno štetje ob vnovičnem pregledu primarne dokumentacije se je trenutno ustavilo pri visoki številki 321.000 podpisov. O poti od peticije za združeno Slovenijo do Majniške deklaracije, med drugim o temeljni razliki med peticijo in deklaracijo, je razmišljal dr. **Stane Granda**. Dr. **Jurij Perovšek** z Inštituta za novejšo zgodovino pa se je vprašal, koliko "Slovenije" je dejansko bilo v prizadevanju za južnoslovansko tvorbo, kot jo je predvidevala Majniška deklaracija, pri čemer mu je za vodnika služil Ivan Cankar, ki je razglasitev Majniške deklaracije pospremil s komentarjem, češ da je "vesel naše Slovenije".

Mariborčan **Gregor Antoličič** z Zgodovinskega inštituta Milka Kosa se je pomudil ob dveh obdobjih, v katerih je bila Scherbaumova vila v Mariboru sedež poveljstva jugozahodne fronte. To dejstvo je bilo doslej v senci drugih določnic, povezanih s soškim bojiščem. Znanstveno druženje sta sklenila dr. **Aleš Maver** in dr. **Vinko Skitec**, ki sta se osredotočila na življenje civilnega prebivalstva v času prve svetovne vojne, pri čemer je prvi pod lupo vzel slovenski del Štajerske, drugi pa Koroško.

KLUBvečer

LJUBI MOJ

Elaine Murphy

29. december 2017 ob 19.30

na Malem odru SLG Celje

Sodobna irska dramatičarka Elaine Murphy je v komični drami Ljubi moj uporabila tri povezane in prepletene monologe, ki jih pripovedujejo članice iste družine – babica Roza, hči Lidija in vnukinja Neli. Monološke pripovedi žensk treh generacij se zlijejo v živahno, duhovito in ganljivo osebnizpovedno zgodbo o ljubezni, izgubi, osamljenosti in odtujenosti v sodobnem svetu.

Da, želim sodelovati v žrebanju za dve brezplačni vstopnici za predstavo **Ljubi moj**.
Ime in priimek

Naslov

Poštna št. in kraj

Telefonska številka

E-pošta

Davčna številka

Sem naročnik Večera Podpis

DA NE

Kupon vrnite do 22. decembra na dopisnici na naslov: Časnik Večer, d.o.o., Ulica slovenske osamosvojitve 2, 2000 Maribor. Rezultati žrebanja bodo objavljeni v sredo, 27. decembra. Nagradjenci bodo vstopnice prevzeli pred predstavo na blagajni SLG Celje. Navedeni podatki so točni in s podpisom dovoljujem, da jih Časnik Večer, d.o.o., uporabi pri izvedbi nagradne igre. Pravila Večerovih nagradnih iger si lahko preberete na www.vecer.com/klub.